

Bibliografia

- Almodóvar P. 2006. *Scenariusz do filmu Volver*, przeł. M. Chrobak, Kraków: Znak.
- American Council for the Blind. 2009. *Audio description standards*, www.acb.org/adp/docs/ADP_Standards.doc (dostęp: 12.05.2013).
- Arystoteles. 1983. *Poetyka*, przeł. H. Podbielski, Wrocław: Ossolineum.
- Ayres P., Paas F. 2007. *A Cognitive Load Approach to the Learning Effectiveness of Instructional Animation*, „Applied Cognitive Psychology” 21(6), 695–820.
- Baggett P. 1984. *Role of Temporal Overlap of Visual and Auditory Material in Forming Dual Media Associations*, „Journal of Educational Psychology” 76, 408–417.
- Baggett P. 1989. *Understanding Visual and Verbal Messages*, w: H. Mandl, J.R. Levin (red.), *Knowledge Acquisition from Text and Pictures*, Amsterdam: Elsevier.
- Baker M. 1993. *Corpus Linguistics and Translation Studies: Implications and Applications*, w: M. Baker, G. Francis, E. Tognini-Bonelli (red.), *Text and Technology: In Honour of John Sinclair*, Amsterdam–Filadelfia, John Benjamins 233–250.
- Benecke B. 2007. *Film AD*, warsztaty z audiodeskrypcji przeprowadzone podczas Advances Research Seminar in Audio Description, Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona.
- Benecke B. 2007. *Audio Description: Phenomena of Information Sequencing*, http://www.euroconferences.info/proceedings/2007_Proceedings/2007_Benecke_Bernd.pdf (dostęp: 9.05.2013).
- Benecke B., Dosch E. 2004. *Wenn aus Bildern Worte werden*. Monachium: Bayerischer Rundfunk.
- Bogucki Ł. 2013. *Areas and Methods of Audiovisual Translation Research*, Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Boucheix J.M., Lowe R.K. 2010. *An Eye Tracking Comparison of External Pointing Cues and Internal Continuous Cues in Learning with Complex Animations*, „Learning and Instruction” 20(2), 123–135.
- Bourdieu P. 2005. *Dystynkcja. Społeczna krytyka władzy sądzona*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Bourne J., Jimenez Hurtado C. 2007. *From the Visual to the Verbal in Two Languages: A Contrastive Analysis of the Audio Description of The Hours in English and Spanish*, w: J. Díaz Cintas, P. Orero, A. Remael (red.), *Media for All: Subtitling for the Deaf, Audio Description, and Sign Language*, Amsterdam: Rodopi, 174–187.
- Bradshaw P. 2006. *Volver*, „The Guardian”, <http://www.guardian.co.uk/film/2006/aug/25/drama.pedroalmodovar> (dostęp: 13.04.2013).

- Braun S. 2008. *Audiodescription Research: State of the Art and Beyond*, „Translation Studies in the New Millennium” 6, 14–30.
- Braun S. 2008. *Audio Description Research: State of the Art and Beyond*, „Translation Studies in the New Millennium” 6, 1–15.
<http://epubs.surrey.ac.uk/303022/1/fulltext.pdf> (dostęp: 17.07.2013)
- Brzozowski J. 2011. *Stanąc po stronie tłumacza. Zarys poetyki opisowej przekładu*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Cabeza-Cáceres C. 2010. *Opera Audio Description at Barcelona,s Liceu Theatre*, w: J. Díaz Cintas, A. Matamala, J. Neves (red.), *Media for All 2: New Insights into Audiovisual Translation and Media Accessibility*, Amsterdam, Holland: Rodopi, 227–237.
- CAFE. 2012. *CAFE Joy at UEFA EURO 2012 Goals Donation*,
<http://euro2012.cafefootball.eu/2012/07/02/news/CAFE-joy-at-UEFA-EURO-2012-goals-donation.aspx> (dostęp: 16.05.2013).
- CAFE. 2012b. *Audio Description for Blind Fans*,
<http://euro2012.cafefootball.eu/2012/04/12/news/Audio-Description-for-blind-fans.aspx> (dostęp: 16.05.2013).
- CAFE (a) (b.d.). *Host Cities*,
<http://euro2012.cafefootball.eu/host-cities.aspx> (dostęp: 16.05.2013).
- CAFE (b) (b.d.). *Audiodeskrypcja na Stadionie Narodowym*, <http://www.cafefootball.eu/pl/news/audiodeskrypcja-na-stadionie-narodowym> (dostęp: 16.05.2013).
- Canal+. 2012. *Mecze z audiodeskrypcją w Canal+ Sport. Unikalna usługa Cyfry+*,
http://www.canalplus.pl/film/aktualnosc-mecze-z-audiodeskrypcja-w-canal-sport-unikalna-usluga-cyfry+_13494347242861#ixzz2MaGRfcj0 (dostęp: 16.05.2013).
- Canham M., Hegarty M. 2010. *Effects of Knowledge and Display Design on Comprehension of Complex Graphics*, „Learning and Instruction” 20 (2), 155–166.
- Caughie J. (ed.). 1981. *Theories of Authorship: A Reader*, London – Boston: Routledge – Kegan Paul.
- Chmiel A. 2010. *Translating Postmodern Networks of Cultural Associations in the Polish Dubbed Version of Shrek*, w: J. Diaz-Cintas, A. Matamala, J. Neves (red.), *New Insights into Audiovisual Translation and Media Accessibility: Media for All 2*, Amsterdam–New York, 123–136.
- Chmiel A., Mazur I. 2011. *Audiodeskrypcja jako intersemiotyczny przekład audiowizualny – percepcja produktu i ocena jakości*, w: I. Kasperska, A. Żuchelkowska (red.), *Przekład jako produkt i kontekst jego odbioru*. Poznań: Wydawnictwo Rys, 13–30.
- Clarke G., 2008, *How Do We Read a Photograph?*,
http://www.staffs.ac.uk/schools/art_and_design/induction/photography/clarkeg_thephotograph_firststeps08.pdf (dostęp: 22.04.2013).
- Cravo A., Neves J. 2007. *Action Research in Translation Studies*, „Journal of Specialised Translation” 7, 92–107.
- De Koning B.B., Tabbers H.K., Rikers R.M.J.P., Paas F. 2010. *Attention Guidance in Learning from a Complex Animation: Seeing Is Understanding?*, „Learning and Instruction” 20 (2), 111–122.

- Duda A. 2012. *Audiodeskrypcja z audiowstępem – badanie odbioru audiodeskrypcji z audiowstępem do filmu Człowiek na linie*, nieopublikowana praca magisterska, Kraków: Katedra UNESCO UJ.
- Encyklopedia „Gazety Wyborczej” pod red. Rawicz J. i in, t. 13. 2004. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Euro 2012 Respect Inclusion (b.d.). *UEFA EURO 2012 Respect Inclusion – Showcase Poland*, <http://www.euro2012respectinclusion.com/en-gb/uefa-euro-2012-respect-inclusion-showcase-poland> (dostęp: 16.05.2013).
- Fels D., Udo J.P., Ting P., Diamond J.E., Diamond J.I. 2006a. *Odd Job Jack Described – A First Person Narrative Approach to Described Video*, „Journal of Universal Access in the Information Society” 51, 73–81.
- Fels D., Udo J.P., Diamond J.E., Diamond J.I. 2006b. *A Comparison of Alternative Narrative Approaches to Video Description for Animated Comedy*, „Journal of Visual Impairment and Blindness” 100 (5), 295–305.
- Figiel W. 2013. *Perception of Audio Description in Educational Settings – A Qualitative Research with Teachers from Special Schools for Blind and Low-sighted Children in Poland*, prezentacja na konferencji Advanced Research Seminar in Audio Description w Barcelonie, 13–14 marca 2013.
- Fletcher J.D., Tobias S. 2005. *The Multimedia Principle*, w: R.E. Mayer (red.), *Cambridge Handbook of Multimedia Learning*, New York: Cambridge University Press, 117–133.
- Frazier G., Coutinho-Johnson I. 1995. *The Effectiveness of Audio Description in Processing Access to Educational AV Media for Blind and Visually Impaired Students in High School*, San Francisco: Audio Vision.
- Frensham R.-G. 1998, *Jak pisać scenariusz*, Kraków: Wydawnictwo Literackie.
- Fryer L. 2010. *Audio Description as Audio Drama – a Practitioner’s Point of View*, „Perspectives” 18 (3), 205–213.
- Fryer L., Romero-Fresco P. 2011. *Audio Introduction for Films. Conveying the „How” of Cinematic Storytelling*, prezentacja wygłoszona na konferencji Media For All 1 lipca 2011 w Londynie.
- Fryer L., Romero-Fresco P. (w druku). *Audiointroductions*, w: A. Maszerowska, A. Matamala, P. Orero, *Audio Description: New Perspectives Illustrated*, Amsterdam: John Benjamins.
- Fundacja Audiodeskrypcja (b.d.). <http://www.audiodeskrypcja.org.pl/przyklady-audiodeskrypcji.html> (dostęp: 2.11.2013).
- Fundacja Katarynka (b.d.). fundajakatarynka.pl (dostęp: 16.05.2013).
- Fundacja Kultury bez Barier (a) (b.d.). <http://www.kulturabezbarier.org/> (dostęp: 16.05.2013).
- Fundacja Kultury bez Barier (b) (b.d.). *Pokaz filmu z audiodeskrypcją i napisami dla niesłyszących po raz pierwszy w Sejmie*, <http://www.kulturabezbarier.org/pokaz-filmu-z-audiodeskrypcja-i-napisami-dla-nieslyszacych-po-raz-pierwszy-w-sejmie,new,mg,2.html,51> (dostęp: 16.05.2013).

- Georgakopoulou Y. 2009. *Developing Audio Description in Greece*, „MultiLingual” 38–42.
- Gerstner D.A., Staiger J. (red.). 2003. *Authorship and Cinema*, London – New York: Routledge.
- Gottlieb H. 1998. *Subtitling*, w: M. Baker (red.). *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*, London–New York: Routledge.
- Grochowiak S. 2000. *Wybór poezji*, Wrocław: Ossolineum.
- GUS. 2011. *Główny Urząd Statystyczny. Stan Zdrowia Ludności Polski w 2009 r.*, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/ZO_stan_zdrowia_2009.pdf (dostęp: 22.04.2013).
- Hegarty M., Kriz S., Cate C. 2003. *The Role of Mental Animations and External Animations in Understanding Mechanical Systems*, „Cognition and Instruction” 21, 325–360.
- Hegarty M., Quilici J., Narayanan N.H., Holmquist S., Moreno R. 1999. *Multimedia Instruction: Lessons from Evaluation of a Theory-based Design*, „Journal of Educational Multimedia and Hypermedia” 8, 119–150.
- Herrador Molina D. 2006. *La traducción de guiones de audiodescripción del inglés al español*, Granada: Universidad de Granada.
- Holland A. 2008. *Audio Description in the Theatre and the Visual Arts: Images into Words*, w: J. Díaz-Cintas, G. Anderman (red.), *Audiovisual Translation: Language Transfer on Screen*, Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Holsanova J., Holmberg N., Holmqvist K. 2009. *Reading Information Graphics: The Role of Spatial Contiguity and Dual Attentional Guidance*, „Applied Cognitive Psychology” 23 (9), 1215–1226.
- Hyks, V. 2005. *Audio Description and Translation: Two Related but Different Skills*, „Translating Today” 4, 6–8.
- Hyönä J. 2010. *The Use of Eye Movements in Multimedia Learning*. „Learning and Instruction” 20, 172–176.
- Independent Television Commission (ITC). 2000. *ITC Guidance on Standards for Audio Description*, http://www.ofcom.org.uk/static/archive/itc/itc_publications/codes_guidance/audio_description/index.asp.html (dostęp: 31.03.2013).
- IWP. (b.d.). *Polski rynek prasy w liczbach*, http://www.iwp.pl/rynek_prasy_details.php?id_rynek_prasy=48. http://www.iwp.pl/rynek_prasy.php (dostęp: 22.04.2013).
- Ivir V. 1987. *Procedures and Strategies for the translation of Culture*, w: G. Toury (red.), *Translation across Cultures*, New Dehli, 46–60.
- Jääskeläinen R. 1993. *Investigating Translation Strategies*, w: S. Tirkkonen-Condit, J. Lafling (red.), *Recent Trends in Empirical Translation Research*, Joensuu: University of Joensuu Faculty of Arts, 99–120.
- Jakobson R. 1989. *W poszukiwaniu istoty języka. Wybór pism*, t. 1–2, wybór, red. nauk. i wstęp M.R. Mayenowa, Warszawa: PIW, 59–84.

- Jakobson R. 1959 (2001). *On Linguistic Aspects of Translation*, w: L. Venuti (red.), *The Translation Studies Reader*, London: Routledge, 113–118.
- Janiszewska K. 2012. *Niewidomi „zobaczq” mecz Wisły z Legią*, „Gazeta Krakowska”, <http://www.gazetakrakowska.pl/artykul/541443,niewidomi-zobacza-mecz-wisly-z-legia> (dostęp: 22.04.2013).
- Jankowska A. 2008. *Audiodeskrypcja – wzniosły cel w tłumaczeniu*, w: J. Brzozowski, M. Filipowicz-Rudek (red.), *Między oryginałem a przekładem: wzniosłość i styl wysoki w przekładzie*, Kraków: Księgarnia Akademicka, 225–256.
- Jarodzka H., Scheiter K., Gerjets P., Van Gog T. 2010. *In the Eyes of the Beholder: How Experts and Novices Interpret Dynamic Stimuli*, „Learning and Instruction” 20 (2), 146–154.
- Kaczmarek B.M. (red.). 2011. *Zbiorczy raport z diagnozy świadczonych usług z zakresu rehabilitacji społecznej dla osób niepełnosprawnych w Polsce*, Warszawa, http://www.koalicjaon.org.pl/photo/File/projekt_standardy/raport_zbiorczy_z_diagnozy_swieczonych_uslug_rehabilitacyjnych.pdf (dostęp: 22.04.2013).
- Kant I. 1986. *Krytyka władzy sądzienia*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Kinder M. 2007. *Volver*, „Film Quarterly” 60, 4–9.
- Konecki K. 2000. *Studia z metodologii badań jakościowych: teoria ugruntowana*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Koterski M. 2001. *Scenariusz do filmu Dzień świra*, niepublikowany.
- KRRiT. 2013. *Konsultacje rozporządzenia w sprawie niższego udziału w programie telewizyjnym audycji z udogodnieniami*, <http://www.krrit.gov.pl/krrit/konsultacje-krrit/news,1100,konsultacje-rozporzadzenia-w-sprawie-nizszego-udzialu-w-programie-telewizyjnym-audycji-z.html> (dostęp 16.05.2013).
- Krejtz I., Szarkowska A., Walczak A., Krejtz K., Duchowski A. 2012. *Audio Description as an Aural Guide of Children’s Visual Attention: Evidence from an Eye-Tracking Study*, „ETRA 2012. Proceedings of the Symposium on Eye Tracking Research and Applications”, ACM New York, 99–106, <http://dl.acm.org/citation.cfm?doid=2168556.2168572> (dostęp: 31.03.2013).
- Krejtz K., Krejtz I., Duchowski A., Szarkowska A., Walczak A. 2012. *Multimodal Learning with Audio Description: An Eye Tracking Study of Children’s Gaze During a Visual Recognition Task*, w: „Proceedings of the ACM Symposium on Applied Perception SAP ’12”, ACM New York, 83–90.
- Kruger J.L. 2010. *Audio Narration: Re-Narrativising Film*, „Perspectives” 18 (3), 231–249.
- Krings H.-P. 1986. *Was in de Köpfen von Übersetzern vorgeht*, Tübingen: Narr.
- Kucharska K. 2013. *Otwarta Zachęta*, prowadzony przez autora artykułu wywiad w radiu Warszawa, 24.03.2013, g. 20.00.
- Künstler I. 2010. *Audiodeskrypcja – jak to się robi?*, w: R. Więckowski, T. Raczek, I. Künstler, *Białą laską po kinowym ekranie. Wprowadzenie do sztuki filmowej i audiodeskrypcji dla osób słabowidzących i niewidomych*, Warszawa: Wydawnictwa Polskiego Związku Niewidomych, 14–20.

- Künstler I., Butkiewicz U., Więckowski R. 2012. *Audiodeskrypcja – zasady tworzenia*, dokument opracowany przez Fundację Kultury bez Barier, <http://kulturabezbarier.org/container/Publikacja/Audiodeskrypcja%20-%20zasady%20tworzenia.pdf> (dostęp: 31.03.2013).
- Kwieciński P. 2001. *Disturbing Strangeness: Foreignisation and Domestication in Translation Procedures in the Context of Cultural Asymmetry*, Toruń: Edytor.
- Lam P., McNaught C. 2006. *Design and Evaluation of Online Courses Containing Media-enhanced Learning Materials*, „Educational Media International” 43 (3), 199–218.
- Lee H. 2007. *Instructional Design of Web-based Simulations for Learners with Different Levels of Spatial Ability*, „Instructional Science” 35 (6), 467–479.
- Leonard J., Hill M.L. 2008. *Using Multimedia to Engage African American Children in Classroom Discourse*, „Journal of Black Studies” 39 (1), 22–42.
- Lessing G.E. 1994. *Laokoon*, w: S. Wyslouch, *Literatura a sztuki wizualne*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 14–38.
- Liu X., Gale A., Song T. 2007. *Detection of Terrorist Threats in Air Passenger Luggage: Expertise Development*, „Proceedings of the 41st Annual IEEE International Carnahan Conference on Security Technology”, 301–306.
- López Vera J.F. 2006. *Translating Audio Description Scripts – The Way Forward? Tentative First Stage Project Results*, http://www.euroconferences.info/proceedings/2006_Proceedings/2006_Lopez_Vera_Juan_Francisco.pdf (dostęp: 22.04.2013).
- Lorch R.F. 1989. *Text Signaling Devices and Their Effects on Reading and Memory Processes*, „Educational Psychology Review” 1, 209–234.
- Lörscher W. 1991. *Translation Performance, Translation Process and Translation Strategies: A Psycholinguistic Investigation*, Tübingen: Narr.
- Lubelski T. 2009. *Historia kina polskiego. Twórcy, filmy, konteksty*, Chorzów: Videograf II.
- Lwin M., Morrin M., Krishna A. 2010. *Exploring the Superadditive Effects of Scent and Pictures on Verbal Recall: An Extension of Dual Coding Theory*, „Journal of Consumer Psychology” 20 (3), 317–326.
- Lobocki M. 2007. *Wprowadzenie do metodologii badań pedagogicznych*, Kraków: Oficyna Wydawnicza IMPULS.
- Marcantonio C. 2006. *Volver*, „Cineaste”, jesień 2006, 77–709.
- Masłowska K. 2012. *The Comparison of English and Polish Audio Descriptions of the Film Man on Wire*, nieopublikowana praca licencjacka, Instytut Lingwistyki Stosowanej UW.
- Maszke A. 2004. *Metodologiczne podstawy badań pedagogicznych*, Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Matamala A. 2005. *Live Audio Description in Catalonia*, „Translating Today” 4, 9–11.
- Matamala A., Orero P. 2007. *Accessible Opera in Catalan: Opera for All*, w: J. Diaz Cintas, P. Orero, A. Remael (red.), *Media for All: Subtitling for the Deaf, Audio Description and Sign Language*, Amsterdam: Rodopi, 201–214.
- Matamala A., Orero P. 2008. *Designing a Course on Audio Description and Defining the Main Competences of the Future Professional*, „Linguistica Antverpiensa” 6, 329–344.

- Mautone P.D., Mayer R.E. 2001. *Signaling as a Cognitive Guide in Multimedia Learning*, „Journal of Educational Psychology” 93, 377–389.
- Mayer R.E. 2001. *Multimedia Learning*, New York: Cambridge University Press.
- Mayer R.E. 2002. *Multimedia Learning*, „Psychology of Learning and Motivation” 41, 85–139.
- Mayer R.E. 2005a. *Cognitive Theory of Multimedia Learning*, w: R.E. Mayer (red.), *Cambridge Handbook of Multimedia Learning*, New York: Cambridge University Press, 31–48.
- Mayer R.E. 2005b. *Principles for Managing Essential Processing in Multimedia Learning: Segmenting, Pretraining, and Modality*, w: R.E. Mayer (red.), *Cambridge Handbook of Multimedia Learning*, New York: Cambridge University Press, 169–182.
- Mayer R.E. 2005c. *Principles for Reducing Extraneous Processing in Multimedia Learning: Coherence, Signaling, Redundancy, Spatial Contiguity, and Temporal Contiguity*, w: R.E. Mayer (red.), *Cambridge Handbook of Multimedia Learning*, New York: Cambridge University Press, 183–200.
- Mayer R.E. 2010. *Unique Contributions of Eye-tracking Research to the Study of Learning with Graphics*, „Learning and Instruction” 20 (2), 167–171.
- Mayer R.E., Anderson R.B. 1991. *Animations Need Narrations: An Experimental Test of a Dual-coding Hypothesis*, „Journal of Educational Psychology” 83, 484–490.
- Mayer R.E., Johnson C.I. 2008. *Revising the Redundancy Principle in Multimedia Learning*, „Journal of Educational Psychology” 100 (2), 380–386.
- Mayer R.E., Moreno R. 1998. *A Split-attention Effect in Multimedia Learning: Evidence for Dual Processing Systems in Working Memory*, „Journal of Educational Psychology” 90, 312–320.
- Mayer R.E., Hegarty M., Mayer S., Campbell J. 2005. *When Static Media Promote Active Learning: Annotated Illustrations versus Narrated Animations in Multimedia Instruction*, „Journal of Experimental Psychology” 11 (4), 256–265.
- Mayer R.E., Heiser J., Lonn S. 2001. *Cognitive Constraints on Multimedia Learning: When Presenting More Material Results in Less Understanding*, „Journal of Educational Psychology” 93 (1), 187–198.
- Mazowieckie Stowarzyszenie Pracy dla Niepełnosprawnych „De Facto” (b.d.). *Kiosk z prasą dla osób niewidomych*, <http://www.defacto.org.pl/kiosk2.html> (dostęp: 22.04.2013).
- Mazur I. (w druku). *Gestures and Facial Expressions in Audio Description*, w: A. Mąszerowska, A. Matamala, P. Orero, *Audio Description: New Perspectives Illustrated*, Amsterdam: John Benjamins.
- Mazur I., Szymańska B. (w przygotowaniu). *Odzwierciedlenie języka filmu w audiodeskrypcji* (tytuł roboczy).
- Moreno R., Mayer R.E. 1999. *Cognitive Principles of Multimedia Learning: The Role of Modality and Contiguity*, „Journal of Educational Psychology” 91, 358–368.
- Morin E. 1956. *Le cinema ou l'homme imaginaire*, Paryż: Minuit.
- Munday J. 2010. *Critical Points of Decision-making in Translation and Interpreting*, referat wygłoszony na konferencji 5th Duo Colloquium on Translation and Meaning, Łódź.

- Muzeum Narodowe w Poznaniu (b.d.). *Pieć zmysłów. Audiodeskrypcja*,
http://www.mnp.art.pl/wystawy/wystawa/cal/2011/10/15/k/////Piec_zmyslow_Audiodeskrypcja/ (dostęp: 22.04.2013).
- Narayanan N.H., Hegarty M. 2002. *Multimedia Design for Communication of Dynamic Information*, „International Journal of Human-Computer Studies” 57, 279–315.
- Newmark P. 1988. *A Textbook of Translation*, New York: Longman.
- Nida E. 1964. *Toward a Science of Translation*, Leiden: E. J. Brill.
- Nord C. 1997. *Translation as a Purposeful Activity: Functionalist Approaches Explained*, Manchester: St Jerome Publishing.
- Norhayati A.M., Siew P.H. 2004. *Malaysian Perspective: Designing Interactive Multimedia Learning Environment for Moral Values Education*, „Educational Technology & Society” 7 (4), 143–152.
- Nowacka A. 2013. *Gazety pisane dźwiękiem. Wielkopolski Portal Informacyjny Osób Niepełnosprawnych*,
<http://www.pion.pl/pl/artykuly/edukacja/gazety-pisane-dzwiekiem> (dostęp: 22.04.2013).
- Obrostek Sz. 2011. *Forma i znaczenie fotografii w reklamach prasowych*,
http://www.wsp.pl/file/821_873712404.pdf (dostęp: 22.04.2013).
- OfCom. 2010. *OfCom Code on Television Access Services*,
<http://stakeholders.ofcom.org.uk/binaries/broadcast/other-codes/ctas.pdf> (dostęp: 10.05.2013).
- Orero P. 2005. *Audio Description: Professional Recognition, Practice and Standards in Spain*, „Translation Watch Quarterly” 1, 7–18.
- Orero P. 2007. *Sampling Audio Description in Europe*, w: J. Díaz-Cintas, P. Orero, A. Remael (red.), *Media for All: Subtitling for the Deaf, Audio Description and Sign Language*, Amsterdam: Rodopi, 111–125.
- Orero P., Pujol J. 2007. *Audio Description Precursors: Ekphrasis, Film Narrators and Radio Journalists*, „Translation Watch Quarterly” 3 (2), 49–55.
- Paas F., Van Gerven P.W.M., Wouters P. 2007. *Instructional Efficiency of Animation: Effects of Interactivity through Mental Reconstruction of Static Key Frames*, „Applied Cognitive Psychology” 21, 783–793.
- Paivio A. 1986. *Mental Representations: A Dual Coding Approach*, New York: Oxford University Press.
- Pearson R., Evans E.J. 2009. *Boxed Out: Visually Impaired Audiences, Audio Description and the Cultural Value of the Television Image*, „Perceptions: Journal of Audience and Reception Studies” 6 (2), 373–402.
- Pedersen J. 2005. *How is Culture Rendered in Subtitles?*, EU-High-Level Scientific Conference Series: MuTra 2005 – Challenges of Multidimensional Translation: Conference Proceedings,
http://www.euroconferences.info/proceedings/2005_Proceedings/2005_Pedersen_Jan.pdf (dostęp: 9.05.2013).
- Peli E., Fine E.M., Labinca A.T. 1996. *Evaluating Information Provided by Audio Description*, „Journal of Visual Impairment and Blindness” 90, 378–385.
- Perego E. (w druku). *Film Language and Tools*, w: A. Maszerowska, A. Matamala, P. Orero, *Audio Description: New Perspectives Illustrated*, Amsterdam: John Benjamins.

- Petrie H., Harrison Ch., Dev S. (b.d.). *Describing Images on the Web: A Survey of Current Practice and Prospects for the Future*,
http://www-users.cs.york.ac.uk/~petrie/HCI05_alt_text_Paper.pdf (dostęp: 22.04.2013).
- Pilch T. 1998. *Zasady badań pedagogicznych*, Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
- Plaźewski J. 2008. *Język filmu*, Warszawa: Książka i Wiedza.
- Portal Radia Wrocław. 2012. *Niewidomi na stadionie*,
<http://www.prw.pl/articles/view/20995/niewidomi-na-stadionie> (dostęp: 16.05.2013).
- Psiuk A. 2010. *Analiza przedstawienia bohaterów w skrypcie audiodeskrypcji tworzonej i tłumaczonej do filmu Harry Potter i więzień Azkabanu, a strategię tworzenia audiodeskrypcji dla filmów dubbingowanych*, Kraków: Uniwersytet Jagielloński.
- PSNE. 2010. *Austrian Bundesliga League Adds Commentary for Visually Impaired*,
<http://sportsvideo.org/main/blog/2010/09/07/austrian-bundesliga-league-adds-commentary-for-visually-impaired/> (dostęp: 19.05.2013).
- Rai S., Greening J., Petré L. 2010. *A Comparative Study of Audio Description Guidelines Prevalent in Different Countries*, London,
http://rnib.org.uk/professionals/Documents/International_AD_Standards_comparative%20study_2010.doc (dostęp: 31.03.2013).
- Remael A., Reviere N. 2013. *Audio Description for Live Performances: The Role of the Introduction*, prezentacja wygłoszona na konferencji Advanced Research Seminar on Audio Description, 21 marca 2013, Barcelona.
- Remael A., Vercauteren G. 2007. *Audio Describing the Exposition Phase of Films. Teaching Students What to Choose*, „TRANS. Revista de Traductología” 11, 73–93.
- Romero-Fresco P., Fryer L. 2013. *Could Audio Described Films Benefit from Audio Introductions? An Audience Response Study*, „Journal of Visual Impairment and Blindness” 107 (4), 287–195.
- Sadoski M., Paivio A. 2001. *Imagery and Text: A Dual Coding Theory of Reading and Writing*, Mahwah: Erlbaum.
- Salway A. 2007. *A Corpus-based Analysis of Audio Description*, w: J. Díaz-Cintas, P. Orero, A. Remael (red.), *Media for All: Subtitling for the Deaf, Audio Description and Sign Language*, Amsterdam – New York: Rodopi, 151–174.
- Schleiermacher F. 1813 (1992). *On the Different Methods of Translating*, w: R. Schulte, J. Biguenet (red.), *Theories of Translation: An Anthology of Essays from Dryden to Derrida*, Chicago: University of Chicago Press, 36–54.
- Schmeidler E., Kirchner C. 2001. *Adding Audio Description: Does It Make a Difference?*, „Journal of Visual Impairment and Blindness” 95 (4), 198–212.
- Schnotz W. 2010. *Technology and Learning – Supports for Skill Learning*, „Learning from New Media”, 140–149.
- Schnotz W., Horz H. 2010. *Technology and Learning – Support for Skills Learning*, w: P. Peterson, E. Baker, B. McGaw (red.), *International Encyclopedia of Education*, Oxford: Elsevier, 140–149.
- Short Information about Polish Association of the Blind Central Library (b.d.).
http://www.biblioteka-pzn.org.pl/page/30-short_information_about_polish_association_of_the_blind_central_library.html (dostęp: 22.04.2013).

- Silverman D. 2008. *Prowadzenie badań jakościowych*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Sławiński J. 1982. *Studia o narracji*, Wrocław: Ossolineum.
- Snyder J. 2007. *Audio Description: The Visual Made Verbal*, „The International Journal of the Arts in Society” 2, 191–197.
- Speier C., Vessey I., Valacich J.S. 2003. *The Effects of Interruptions, Task Complexity, and Information Presentation on Computer-supported Decision-making Performance*, „Decision Sciences” 34 (4), 771–798.
- Stadion Narodowy. 2013. *Audiodeskrypcja podczas meczów dostępna także w TVP*, <http://www.stadionnarodowy.org.pl/aktualnosci/2143,bez-wycieczek-w-czasie-meczow> (dostęp 16.05.2013).
- Stam R., Miller T. (red.). 2000. *Film and Theory: An Anthology*, Malden – Oxford: Blackwell.
- Stelzer T., Gladding G., Mestre J.P., Brookes D.T. 2009. *Comparing the Efficacy of Multimedia Modules with Traditional Textbooks for Learning Introductory Physics Content*, „American Journal of Physics” 77 (2), 184–190.
- Stowarzyszenie „De Facto”. 2013. *IKF ON „Pociąg”*, dyskusja na stronie <http://ikfon.defacto.org.pl/news.html> (dostęp: 22.04.2013).
- Strzymiński T. 2011. wypowiedź podczas konferencji w Centrum Kultury Wrocław Zachód, Wrocław.
- Surdyk A. 2006. *Metodologia action research i techniki komunikacyjne w glottodydaktyce*, w: I. Kamińska-Szaj, T. Piekot, M. Zaśko-Zielińska (red.), *Oblicza komunikacji 1. Perspektywy badań nad tekstem, dyskursem i komunikacją*, t. II, Kraków: Tertium, 912–923.
- Szarkowska A. 2008a. *Przekład audiowizualny w Polsce – perspektywy i wyzwania*, „Przekładaniec” 20, 8–25.
- Szarkowska A. 2008b. *Audiodeskryberem być*, „Przekładaniec” 20 (1), 131–135.
- Szarkowska A. 2011. *Text-to-speech Audio Description: Towards Wider Availability of AD*, „Journal of Specialised Translation” 15, 142–163.
- Szarkowska A. 2013. *Auteur Description – From the Director’s Creative Vision to Audio Description*, „Journal of Visual Impairment and Blindness” 107 (5), 383–387.
- Szarkowska A., Krejtz I., Krejtz K., Duchowski A. 2013. *Harnessing the Potential of Eyetracking for Media Accessibility*, w: S. Grucza, M. Płużyczka, J. Zajac (red.), *Translation Studies and Eye-Tracking Analysis*, Frankfurt am Mein: Peter Lang, 153–183.
- Szymańska B., Strzymiński T. 2010. *Audiodeskrypcja. Obraz słowem malowany. Standardy tworzenia audiodeskrypcji do produkcji audiowizualnych*, Białystok, http://avt.ils.uw.edu.pl/files/2010/12/AD-_standardy_tworzenia.pdf (dostęp: 22.04.2013).
- Tatarkiewicz W. 1975. *Dzieje sześciu pojęć*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Thomas R., Frazier G.T. 1996. *Helped Blind See Movies With Their Ears*, „New York Times”, <http://www.nytimes.com/1996/07/17/us/gregory-t-frazier-58-helped-blind-see-movies-with-their-ears.html> (dostęp: 22.04.2013).

- Toury G. 1995. *Descriptive Translation Studies and Beyond*, Amsterdam: Routledge.
- Trzeciakiewicz M. (red). 2014. *Podręcznik do audiodeskrypcji*, <http://www.culturamentis.org/wp-content/uploads/2014/05/PWP-Do-Przodu-Podr%C4%99cznik-do-audiodeskrypcji.pdf>
- Tversky B., Morrison J.B., Betrancourt M. 2002. *Animation: Can it Facilitate?*, „International Journal of Human-Computer Studies” 57, 247–262.
- TVP. 2012. *Trzeci wymiar technologiczny w Telewizji Polskiej podczas UEFA EURO 2012*, <http://www.tvp.pl/o-tvp/o-tvp/aktualnosci/trzeci-wymiar-technologiczny-w-telewizji-polskiej-podczas-uefa-euro-2012/7780277> (dostęp: 16.05.2013).
- Udo J., Fels D. 2010. *The Rogue Poster-children of Universal Design: Closed Captioning and Audio-description*, „Journal of Engineering Design” 21 (2–3), 207–221.
- Udo J.P., Fels D. 2009. *Suit the Action to the Word, the Word to the Action: An Unconventional Approach to Describing Shakespeare’s Hamlet*, „Journal of Visual Impairment and Blindness” 103 (3), 178–183.
- Ustawa z 25 marca 2011 roku o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2011, nr 85, poz. 459.
- Venuti L. 1995. *The Translator’s Invisibility: A History of Translation*, London: Routledge.
- Vercauteren G. 2007. *Towards a European Guideline for Audio Description*, w: J. Díaz Cintas, P. Orero, A. Remael (red.), *Media for All. Subtitling for the Deaf, Audio Description and Sign Language*, Amsterdam – New York: Rodopi, 139–149.
- Vermeer H.J. 1989 (2000). *Skopos and Commission in Translational Action*, w: L. Venuti (red.), *The Translation Studies Reader*, 221–232.
- Vetulani J. 2010. *Mózg: fascynacje, problemy, tajemnice*, Kraków: Wydawnictwo Homini.
- Vinay J.P., Darbelnet J. 1958 (1995). *Comparative Stylistics of French and English: A Methodology for Translation*, Amsterdam: John Benjamins.
- Walczak A. 2010. *Audiodeskrypcja dla dzieci z użyciem syntezy mowy na podstawie animowanego filmu edukacyjnego pt. Było sobie życie*, nieopublikowana praca magisterska, Warszawa: Uniwersytet Warszawski, http://avt.ils.uw.edu.pl/files/2012/09/Walczak_TTSAD-for-children.pdf (dostęp: 31.03.2013).
- Walczak A. 2013. *Films with Audio Description as an Additional Didactic Tool in Foreign Language Learning: A Case Study with School Children with and without Vision Impairments*, prezentacja na konferencji Advanced Research Seminar in Audio Description w Barcelonie, 13–14 marca 2013.
- Walczak A., Szarkowska A. 2012. *Text-to-speech Audio Description to Educational Materials for Visually-impaired Children*, w: S. Bruti, E. di Giovanni (red.), *Audio-visual Translation across Europe*, Bern: Peter Lang, 209–233.
- Weaver S. 2010. *Opening Doors to Opera*, „inTRAlinea” 12, http://www.intralinea.org/archive/article/Opening_doors_to_opera_ (dostęp: 05.05.2013)
- Wexman V.W. (red.). 2003. *Film and Authorship*, New Brunswick – London: Rutgers University Press.

- Wilczyńska W. (red.). 2002. *Autonomizacja w dydaktyce języków obcych. Doskonalenie się w komunikacji ustnej*, Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Wilgucka M. 2012. *Audio Description for Voiced-over Films: The Case Study of Big Fish*, Kraków: Uniwersytet Jagielloński.
- Williams T. 2009. *Multimedia Learning Gets Medieval*, „Pedagogy” 9 (1), 77–95.
- Wisła Kraków 2012. *Mecz oglądany za pomocą słów*, http://www.wisla.krakow.pl/pl/aktualnosci/mecz_ogladyany_za_pomoca_slow/ (dostęp: 16.05.2013).
- Włoch A., Włoch S. 2009. *Diagnoza całościowa w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej: wybrane problemy i rozwiązania*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
- Wysłouch S. 1994. *Literatura a sztuki wizualne*, Warszawa.
- Wysłouch S. 2004. *Literatura i obraz. Tereny strukturalnej wspólnoty*, w: S. Balbus (red.), *Intersemiotyczność. Literatura wobec innych sztuk*, Kraków: Universitas, 12–25.

Filmografia

- Bękarty wojny*. 2009. Reż. Q. Tarantino, Niemcy, USA: The Weinstein Company, Universal Pictures.
- Chopin – pragnienie miłości*. 2002. Reż. J. Antczak, Polska: Antczak Production. AD: I. Künstler i studenci studiów podyplomowych SWPS w Warszawie.
- Człowiek na linie*. 2008. Reż. J. Marsh, USA: Discovery Films. Autorki polskiego audiodźwięku: B. Olszewska, A. Szarkowska. Autorzy brytyjskiego audiodźwięku: L. Fryer, P. Romero-Fresco.
- Dłonie*. 2008. Reż. M. Jurewicz, Polska: Warszawska Szkoła Filmowa. AD: I. Künstler.
- Duża ryba*. 2003. Reż. Tim Burton, USA: Columbia Pictures.
- Epoka lodowcowa 2. Odwilż*. 2006. Reż. Carlos Saldanha, USA: 20th Century Fox.
- Harry Potter i więzień Azkabanu*. 2004. Reż. Alfonso Cuarón Orozco, USA: Warner Bros.
- Harry Potter i kamień filozoficzny*. 2011. Reż. Chris Columbus, USA: Warner Bros.
- Iris*. 2001. Reż. Richard Eyre, Wielka Brytania: Miramax Films.
- Janosik. Prawdziwa historia*. 2009. Reż. A. Holland, K. Adamik, Czechy, Polska, Słowacja, Węgry: Apple Film Production. AD: U. Butkiewicz.

Klatka dla ptaków. 1996. Reż. Mike Nichols, USA: United Artists.

Kotka Pusia. 2010. Wielka Brytania: Coolabi Productions Ltd.
AD: U. Butkiewicz.

Miłość na Krymie. 2007. Reż. J. Jarocki, Polska: Teatr Narodowy w Warszawie.
AD: I. Künstler, U. Butkiewicz.

Mission Impossible. 1996. Reż. Brian de Palma, USA: Paramount Pictures.

O północy w Paryżu. 2011. Reż. W. Allen, USA, Hiszpania: Sony Pictures Classics.
Autorka polskiego audiowstępu: I. Michalewicz.

Pokłosie. 2012. Reż. W. Pasikowski, Polska: Apple Film Production.
AD: I. Künstler.

Przyjaciółki. 2012. Reż. G. Kuczeriszka, Polska: Akson Studio, Polsat.
AD: I. Kunstler.

Róża. 2011. Reż. W. Smarzewski, Polska: Wytwórnia Filmów Dokumentalnych i Fabularnych.
AD: I. Künstler, U. Butkiewicz.

Skazani na Shawshank. 1994. Reż. Frank Darabont, USA: Castle Rock Entertainment.

Skrzypek na dachu. 1971. Reż. N. Jewison, USA: United Artists an MGM Company.
AD: I. Kunstler.

Volver. 2006. Reż. P. Almodóvar, Hiszpania: Sony Pictures Classics.
Autorka polskiego audiowstępu: A. Szarkowska (na podstawie scenariusza *Volver* w tłumaczeniu M. Chrobak).

Zły. 2010. Reż. J. Buchwald, Polska: Teatr Powszechny w Warszawie.
AD: I. Künstler, U. Butkiewicz.